

DESCRIPCIÓ DE LA RUTA “EL RIU NO RIU”

El riu Algar, tant proper al institut, tant desconegut. El riu de la salut li dóna nom al nostre poble (*Althia*) perquè les seues aigües van estar molt valuoses per als marins i els viatgers: “*les seues aigües tenen la propietat de conservar-se pures en els viatges de mar, i per això es prefereixen a les restants de la costa*” (Antonio Cavanilles, segle XVIII).

El recorregut comença al institut, eixim per la porta del pati i caminem vora la via fins arribar a la plaça del mercadet, creuem el carrer i ens situem al costat d'un panell informatiu (1), observem el relleu i el contrast amb la Serra de Bèrnia. Continuem per la senda fins trobar una zona amb bancs des d'on observem la replantació d'arbres de ribera on abans hi havia una antiga cantera (2). Tornem per la senda i aturem per a veure el petit cabdal del riu (3) i la vegetació de ribera. Continuem fins a arribar baix el pont de la carretera, hi podem veure l'aigua eutrofitzada i una planta invasora. Arribem a la desembocadura (4), vegem la barra de cudols que la tanca i gaudim de les aus aquàtiques. Per últim, una mica de temps lliure a la platja (5) abans de tornar al institut.

A la ruta podem gaudir de la vegetació herbàcia, com als canyissars de *Phragmites australis*, joncs (*Scirpus homoschoenus*) i bogues (*Thypha domingensis*); arbustiva, com el tamarí (*Tamarix africana*) o la murta (*Myrtus communis*) i arbòria, com els lledoners (*Celtis australis*), els xops (*Populus nigra*) i els oms (*Ulmus minor*).

També podem gaudir de l'avifauna, com al cigne (*Cygnus olor*), diverses anàtides (*Anas platyrhynchos*), gallinetes (*Gallinula chloropus*, *Fulica cristata*), blauets (*Alcedo atthis*) o els calamons (*Porphyrio porphyrio*) alliberats per la Conselleria de Territori i Medi Ambient.

D'altra banda, podrem observar alguns dels impactes produïts per l'activitat humana, com a les construccions a la zona inundable, o inclús dins del llit del riu, l'escàs cabdal del riu per les extraccions destinades al rec, l'ús del riu com a abocador de deixalles o la colonització de vegetació invasora.

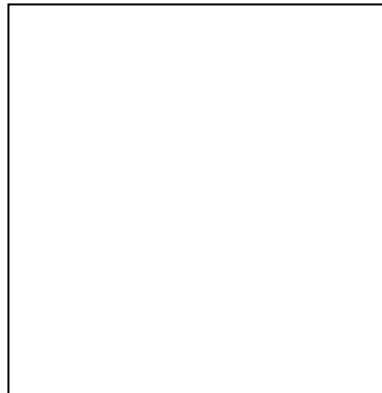
1. LA VEGETACIÓ DE RIBERA

A la nostra primera parada podem observar la vegetació de ribera, amb joncs i bogues, però sense molts arbres. Només els trobem replantats al costat del camí, ja que la pressió urbanística els va fer desaparèixer.

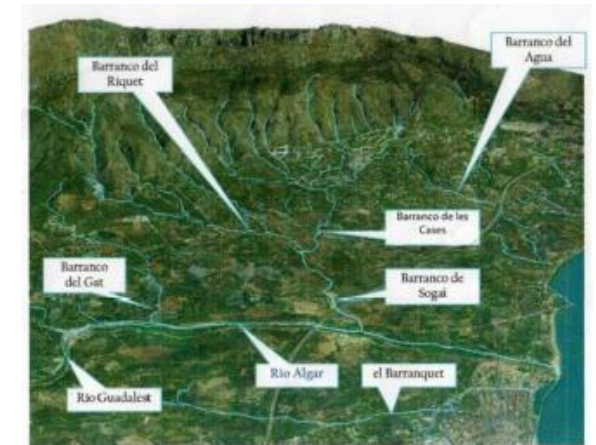
Els arbres de ribera són més nombrosos quant més lluny de la desembocadura del riu.

Però aquesta vegetació és diferent a la del vessant de la muntanya, on trobem més pins. *Quina penses que és la causa del canvi de vegetació entre el riu i la muntanya?*

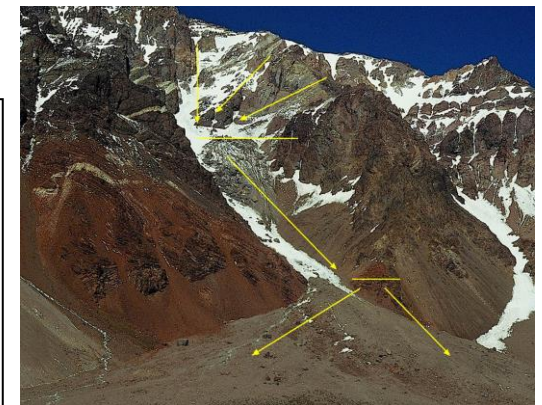
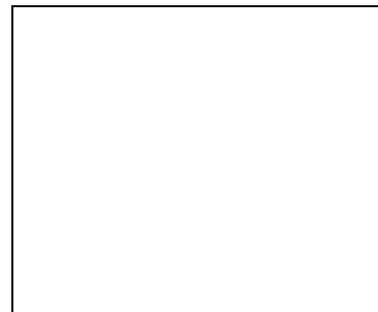

2. EL RELLEU, ELS TORRENTS I ELS BARRANCS

Podeu observar la diferència de cota entre les muntanyes i el riu. Eixa diferència ocasiona que l'aigua de pluja que corre pel vessant de la muntanya ho faça a gran velocitat i tinga, per tant, una gran capacitat erosiva. La muntanya està excavada per torrents que la erosionen i depositen els sediments a les zones amb menys pendent. *Què parts té el curs d'un riu i quin procés predomina en cadascuna?*

Quines parts té el curs d'un torrent i quin procés predomina en cadascuna?

4. LA SEDIMENTACIÓ DEL RIU: LES TERRASSES

A prop de la desembocadura el riu sedimenta els materials resultats de l'erosió de les roques. L'aportament de sediments està determinat pels pendents elevats dels barrancs afluent, que procedeixen dels macisos calcaris, i per la fàcil excavació de nivells blans al curs baix. El riu discorre confinat entre quatre nivells de terrasses fluvials amb bandes inundables als seus marges. Les zones inundables inclouen les terrasses més baixes. *Quins tipus de materials formen els sediments? Quines grandàries tenen?*

Què pot passar si es produeix una pluja torrencial?

Hi ha moltes construccions a les zones inundables. *Què pot passar si es produeix una pluja torrencial?*

5. ELS IMPACTES: LES PLANTES INVASORES

Sota el pont de la carretera podem observar de prop una planta aquàtica que ha colonitzat tota la desembocadura, es tracta de la **redoneta d'aigua** (*Hydrocotyle ranunculoides*), una planta invasora, que s'extén per tot arreu i no deixa créixer les plantes autòctones.

Per què creus que creix tant ràpid una planta exòtica? Com creus que afecta la presència de la planta invasora a l'ecosistema del riu?

Potser alguns de vosaltres tingueu una tortuga a casa. Moltes vegades aquests animals creixen i es fan tant grans que ja no poden romandre a casa vostra. *Què creus que passaria si deixares la tortuga al riu?*

6. ELS IMPACTES: L'AIGUA ESTANCADA

Sota el pont de la carretera podem veure aigua estancada amb moltes deixalles surant-hi. Aquesta aigua està bruta i fa mala olor. És de color verd perquè té un excés d'algues (fitoplàncton). Això podríem pensar que és bó, *quantes més algues, millor!* Però no és així, l'excés de fitoplàncton és perillós per a la vida del riu.

Aquest efecte es coneix com a eutrofització. Està causat per un excés de nutrients abocats per l'activitat humana: els nutrients fan créixer el fitoplàncton i, quan es mor, cau al fons. La descomposició dels seus restes consumeix l'oxigen i genera gasos que ocasionen la mala olor. *Quines conseqüències tindrà l'absència d'oxigen per a les algues i els peixos?*

Anota totes les deixalles que pugues observar-hi:

arbres i arbustos

Om (*Ulmus minor*)

Arbre de fins a 30 metres d'altura, amb l'escorça fosca. El marge de les fulles és dentat i en el seu revés presenta pèls en les bifurcacions dels nervis. Actualment la grafiosi està afectant a nombrosos exemplars provocant la seua mort.

Xop (*Populus alba*)

És un arbre de ribera que presenta un tronc grisenc i pot arribar als 25 metres d'altura.

Les seues fulles presenten un color verd fosc pel feix mentre que pel revés són blanques i amb un tacte apelfat.

Aquesta espècie s'utilitza en la tradicional "plantà de l'arbret" de les festes de Sant Joan.

Lidoner (*Celtis australis*)

Arbre d'uns 25 metres d'altura. Les seues fulles són rugoses pel feix i amb xicotets pèls pel revés. El tronc és grisenc i llis.

Té un fruit amb forma de cirera verda que quan madura es torna marró o negre.

Tamariu (*Tamarix africana*)

Arbust gran caducifoli de branques llargues, flexibles i fines. Les seues fulles són de color gris verdós.

És una espècie autòctona que pot sobreviure en sòls salins. Les seues arrels fixen els terrenys poc compactats.

Sarga (*Salix eleagnos*)

Arbust caducifoli que aplega fins a 6 metres d'altura densament ramificat. La seua escorça és de color marró-negra.

Les fulles són fines i allargades amb el feix verd fosc i el revés blanc.

S'ha utilitzat al llarg dels anys per a l'elaboració de cistells i altres utensilis.

Cesquera (*Erianthus ravennae*)

La seua grandària màxima és de 2,5 m. Es pot observar en llocs propers a corrents d'aigua.

Les seues flors són d'una tonalitat rosada quan estan tancades i en obrir-se es tornen d'un color blanc brillant.

Murta (*Myrtus communis*)

Els seus fruits són comestibles, les seues fulles brillants tenen una aroma molt agradable i es poden utilitzar per a fer colònies. Floreix a principis de l'estiu formant flors blanques.

Aquesta planta forma part de la cultura del municipi, s'utilitza en la "Entrà de la murta" cercavila indicatiu del començament de les festes locals.

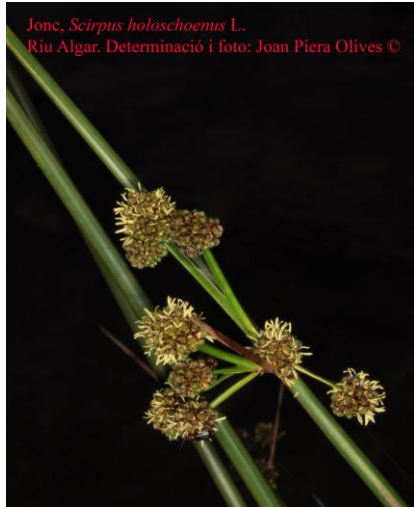

Baladre (*Nerium oleander*)

Arbust verd de fulles dures al tacte. Les seues flors són generalment rosades, de gran grandària i naixen formant raïms al final de les branques.

Es tracta d'una espècie tòxica si s'ingereix.

Jonc, *Scirpus holoschoenus* L.
Riu Algar. Determinació i foto: Joan Piera Olives ©

Boga, *Typha domingensis* Pers. - Boga
Riu Algar. Determinació i foto: Joan Piera Olives ©

Entrem dins del riu i ens fixem en un conjunt de plantes que hi viuen agrupades. D'entre elles destaquem la **boga** (*Typha domingensis*) i el **jonc** (*Scirpus holoschoenus*). Fes un dibuix o esquema de la boga i el jonc. *Observa com a la boga les flors masculines i femenines estan a la mateixa planta però separades (ajuda't de la lupa).*

Altres plantes a estudiar són la **canya** (*Arundo donax*) o el la **canyís** (*Phragmites australis*). La **canya** és una gramínea exòtica invasora tradicionalment utilitzada en l'agricultura i en decoració. Fixa't en aquestes canyes:

Arundo donax L.
Riu Algar. Determinació i foto: Joan Piera Olives ©

Quanta altura tindrà? Creix en solitari? Quantes parts diferents hi veus? Com són les fulles? Saps què és el rizoma?

El plomer (panícula) situat a la part més alta és el conjunt de les flors. Doblega amb cura una canya i observa la panícula. *Fes-ne un dibuix. Les flors no són massa vistoses. Quin tipus de pol·linització tindrà?*

aus

Bernat pescaire (*Ardea cinerea*)

Au de gran port que sol veure's en la llera del riu al llarg de tot l'any.

El seu plomatge en general és de color gris-blavós. La seua dieta és variada però principalment s'alimenta de peixos, granotes i crancs.

Es tracta d'una espècie hivernant i de pas que sol instal·lar-se en colònies.

Esplugabous (*Bulbucus ibis*)

Garsa xicoteta i blanca amb bec groc ataronjat. En l'època de cria presenta plomes llargues i ataronjades en el cap, en el dors i en la gola.

Es pot veure per horts i llits menjant incansablement petits invertebrats.

Pot observar-se al llarg de tot l'any i sol dormir en arbres alts o en canyes de la llera.

Martinet blanc (*Egretta garzetta*)

Sempre pels llits cercant peixets i invertebrats xicotets.

Té els peus grocs, mentre que les potes i el bec són negres.

En l'època de zel es vesteix amb fines plomes blanques que es mouen amb el vent.

Espantadissa i esquiva, sovint dorm en arbres de gran port o en zones de vegetació pal·lustre.

Gallineta o polla d'aigua (*Gallinula chloropus*)

Es caracteritza principalment per presentar un bec de color roig la punta del qual és groga.

El seu plomatge és negrós amb el dors marró fosc. La seua longitud aproximada és de 32 cm.

És una au molt espantadissa i en cas de perill es refugia entre la vegetació.

Ànec collverd (*Anas platyrhynchos*)

El mascle presenta el cap de color verd, el bec groc i un collaret blanc que envolta el seu coll. La femella és de color marró i bec marró.

La seua alimentació es basa principalment en llavors. Les parelles es fan tots els anys i duren la temporada.

Blauet (*Alcedo atthis*)

El seu color verd blavós brillant per damunt i castany ataronjat per davall el fan inconfusible.

El seu penetrant hui-huit farà que el detectem ràpidament. S'alimenta de peixos i cullerots.

Aligot comú (*Buteo buteo*)

Au rapinyaire diürna, generalment de color marró que mesura uns 54 cm de longitud. Durant el vol s'observa una taca blanca sota cada ala.

És comú trobar-lo parat dalt d'un pal de telèfon o planejant.

La seua dieta és molt variada des de cucs fins a carroonya diversa.

Anota el nom de les aus que hem vist en la ruta, busca informació i indica les característiques d'una d'aquestes aus:

Bibliografia:

Piera, Joan; "Quadern de camp. Ruta botànica del riu Algar" (1989)
Ajuntament Altea "El riu Algar. Introducció a la flora i fauna" (2011)